

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України
доктор технічних наук, професор, дійсний
член НАПН України

«08» вересня 2020 року

В. Ю. Биков

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Киви Владислав Юрійовича на тему
«Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи
військової освіти у процесі дистанційного навчання»

Тема дисертації затверджена вченогою радою Національного університету
оборони України імені Івана Черняховського (протоколи № 12 від 31.10.2018
року та № 5 від 23.05.2019 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з
координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології
при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 2 від
27.03.2019 року).

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор Ягупов В. В.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Лещенко М. П.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Овчарук О. В.

1. Дисертація за змістом відповідає галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка»
і спеціальності 011 – «Освітні, педагогічні науки».

2. Актуальність дисертації зумовлена імплементацією «Державної
програми розвитку Збройних сил України на період до 2020 року», в якій
визначені основні завдання щодо досягнення мети розвитку Збройних сил
України, зокрема ключовим завданням якої є підготовка та оцінювання
готовності військовослужбовців і військових частин відповідно до стандартів
НАТО. Однім із сучасних напрямів покращення їх підготовки є впровадження
дистанційного навчання військовослужбовців, що в свою чергу ставить
проблему щодо здатності викладачів системи військової освіти
використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), у тому числі й
технології дистанційного навчання.

У зв'язку з цим виникає необхідність формування і розвитку
комpetентності викладачів системи військової освіти у сфері застосування ПКТ.
Це свідчить про те, що вони мають володіти не лише базовими навичками та
вміннями користувача ІКТ, а й мають бути здатними та готовими їх контекстно
застосовувати у науково-педагогічній діяльності та своєму професійному

саморозвитку як суб'єкти системи військової освіти. Відповідно одним із важливих складових їх професійно-педагогічної компетентності в інформаційному суспільстві має бути інформаційно-комунікаційна компетентність (ІКК). Але перешкодою її розвитку є розрив між отриманою викладачем професійної освіти в певній галузі знань і вимогами сучасної військової практики до них як до педагогів системи військової освіти, які висуває жорстка українська військова дійсність в умовах агресії Російської Федерації до нашої держави.

Крім того, проведений аналіз показує відповідні об'єктивно наявні суперечності між:

підвищеними вимогами держави до викладачів системи військової освіти та недостатнім станом їхньої професійної підготовленості в галузі ІКТ;

постійною увагою науковців до проблеми ІКК викладачів і відсутністю наукових досліджень щодо її розвитку за дистанційною формою навчання у викладачів системи військової освіти;

необхідністю педагогічного моделювання розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у галузі ІКТ і недостатнім рівнем її моделювання у системі дистанційного навчання;

необхідністю розвитку ІКК викладачів системи військової освіти та її недостатнім методичним забезпеченням у системі дистанційної освіти.

3. Дисертацію виконано відповідно до плану наукової та науково-технічної діяльності Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, зокрема в межах НДР «Обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення системи дистанційного навчання Збройних Сил України» (державний реєстраційний номер 0018U005049), в якій дисертант розробив процедуру обґрунтування організаційно-педагогічних умов розвитку ІКК слухачів і модель їх дистанційного навчання.

4. Нові науково-обґрунтовані теоретичні та/або експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань і підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Вперше: здійснено педагогічне моделювання щодо розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання, що охоплює взаємопов'язані, взаємозумовлені та послідовні концептуальний, змістовний, суб'єктний, методичний і діагностувально-результативний блоки;

визначено критерії та показники діагностування розвиненості ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання – ціннісно-мотиваційний, когнітивний, технологічний, функціональний і рефлексивний;

удосконалено зміст поняття «ІКК викладачів системи військової освіти»; удосконалення здійснено шляхом конкретизації змісту поняття такими ознаками: «динамічна особистісна здатність викладачів системи військової освіти до системного та контекстного застосування ІКТ у науково-педагогічній діяльності, яка увиразнюється в інтегральній єдиності ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, інформаційно-технологічного, праксеологічного та суб'єктного компонентів»;

дістало подальшого розвитку методика розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання, що здійснено шляхом конкретизації та адаптації її мети, ієархії цілей і завдань, змісту, форм організації навчання, методів навчання, видів навчальних занять і засобів навчання до підвищення їх кваліфікації в системі дистанційного навчання, що системно, контекстно та послідовно застосовується та реалізується на ціннісно-мотиваційному, розвивальному та завершальному етапах.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Одеського національного політехнічного університету (акт № 77/3 від 14.01.2020 р.), Інституту Військово-Морських Сил Національного університету “Одеська морська академія” (акт № 460/82 від 15.01.2020 р.), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (акт № 217 від 15.01.2020 р.), Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (акт № 18/151 від 16.01.2020 р.), Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (акт № 127/35/118 від 22.01.2020 р.), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 47/110-969 від 28.01.2020 р.), наукову діяльність Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (акт № 128/35/117 від 21.11.2019 р.).

5. Ступінь достовірності та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

У роботі на достатньому теоретичному та емпіричному матеріалі, послідовно та неухильно дотримуючись визначених у теоретичній частині методологічних зasad, розкрито й обґрунтовано її основні положення:

обґрунтовано сутність і структуру базового поняття «ІКК викладачів системи військової освіти» як динамічна професійна здатність викладачів системи військової освіти до системного та контекстного застосування ІКТ у науково-педагогічній діяльності, яка увиразнюється в інтегральній єдності ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, інформаційно-технологічного, праксеологічного та суб'єктного компонентів.;

обґрунтовано та експериментально перевірено професійно-орієнтовану модель розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання;

розроблено методику та надано методичні рекомендації щодо розвитку ІКК викладачів системи військової у процесі дистанційного навчання;

розроблено критерії та показники діагностування розвиненості ІКК викладачів системи військової освіти.

Положення дисертації доведено з належною доказовістю і послідовністю із застосуванням статистичного методу перевірки гіпотези дослідження (статистичний критерій *G*-знаків). Отримані результати обчисленні за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення *IBM Statistical Package for the Social Sciences* – статистичний пакет для соціальних наук.

Так, після впровадження та апробації в освітньому процесі на курсах підвищення кваліфікації професійно-орієнтованої моделі та методики розвитку ІКК кількість викладачів з достатнім рівнем розвиненості ІКК зросла на 32,51% (108 викладачів), високим – на 28,21% (95 викладачів). Водночас, зменшилась кількість викладачів із її низьким рівнем розвиненості на 42,47% (142

викладача), задовільний – на 18,25% (61 викладача). Відтак, результативність професійно-орієнтованої моделі та методики розвитку ІКК підтверджується підвищеннем рівня розвиненості ІКК у більшості викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання, які на початку формувального етапу експерименту мали нижчі результати їх рівня розвиненості.

Загалом представлена наукова праця є самостійним, логічним за структурою і завершеним науковим дослідженням.

6. Практичне значущість дисертації полягає у впровадженні професійно-орієнтованої моделі розвитку ІКК викладачів системи військової освіти та реалізації спеціалізованого дистанційного курсу «Інформаційно-комунікаційні технології у науково-педагогічній діяльності викладачів» у системі підвищення їх кваліфікації. Результати дисертації можуть бути використані у процесі дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації викладачів системи вищої освіти, а також інших військових формувань України.

7. Повнота опублікованих результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій.

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу:

7.1 Kyva V. Yu., Yahupov V. V. Pedagogical modelling of development of information and communication competence of professors of distance learning military education system. *Applied Researches in Technics, Technologies and Education : Journal of the Faculty of Technics and Technologies*. Bulgaria, 2019. No 7(3). P. 224–232. (міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus International, ERIH PLUS, DOAJ, Crossref i SHERPA/RoMEO).

7.2 Kyva V. Yu., Yahupov V. V., Svystun V. V. The results of the summative stage of the experiment on the development of the informational and communication competence of teachers in the system of military education. *TEM Journal*. Serbia, 2020. No 9(1), P. 367–372. URL: http://www.temjournal.com/content/91/TEMJournalFebruary2020_367_372.html. (міжнародні наукометричні бази: Scopus i Web of Science (ESCI), Google Scholar, ERIH PLUS, Central and Eastern European Online Library, Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR), Research Bib, German National Library of Science and Technology).

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

7.3 Кива В. Ю. Інформаційно-комунікаційна компетентність викладачів системи військової освіти: поняття, зміст і структура. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. №1. С. 287–293. (міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus International i Google Scholar).

7.4 Кива В. Ю. Методика розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у дистанційній формі навчання. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. 2019. №2(27). С. 98–107. (міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus International i

Google Scholar).

7.5 Кива В. Ю. Результати формувального етапу педагогічного експерименту щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. №1. С. 135–146. (міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus International i Google Scholar).

7.6 Кива В. Ю. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти як методологічна проблема. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2018. Том 5, № 9. С. 1–20. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/20>. (міжнародні наукометричні бази: Crossref i Google Scholar).

7.7 Кива В. Ю., Ягупов В. В. Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання: теорія, методика і практика використання IKT в освіті*. 2019. Том 71, № 3. С. 248–266. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2916>. (міжнародні наукометричні бази: Web of Science (ESCI), Google Scholar, РІНЦ, Index Copernicus International, ULRICH'S WEBTM Global Serials Directory, WorldCat, ERIH PLUS, Library Hub Discover, Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR), Journals for Free, Eurasian Scientific Journal Index, Research Bible, BASE i InfoBase Index).

Зокрема, зміст та основні результати дисертаційного дослідження відображені в 14 публікаціях (із них 4 – у співавторстві), серед яких:

5 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (5 – у наукометричних виданнях, з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі Web of Science);

2 – в періодичних наукових виданнях закордонних держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу (з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі Scopus та Web of Science);

7 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях, семінарах і форумах України (з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі Scopus).

У роботі [7.7] (співавтор В. Ягупов) особистий внесок дисертанта полягає в обґрунтуванні критеріїв і показників діагностування ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання; у статті [7.1] (співавтор В. Ягупов) – в обґрунтуванні педагогічної моделі розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання; у праці [7.2] (співавтори: В. Свистун і В. Ягупов) – в аналізі стану сформованості ІКК викладачів системи військової освіти.

8. Особистий внесок здобувача в науку полягає в тому, що:

Вперше: здійснено педагогічне моделювання щодо розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання, що охоплює взаємопов'язані, взаємозумовлені та послідовні концептуальний, змістовний, суб'єктний, методичний і діагностувально-результативний блоки;

визначено критерії та показники діагностування розвиненості ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання – ціннісно-мотиваційний, когнітивний, технологічний, функціональний і рефлексивний;

удосконалено зміст поняття «ІКК викладачів системи військової освіти»; удосконалення здійснено шляхом конкретизації змісту поняття такими ознаками: «динамічна особистісна здатність викладачів системи військової освіти до системного та контекстного застосування ІКТ у науково-педагогічній діяльності, яка увиразнюється в інтегральній єдності ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, інформаційно-технологічного, праксеологічного та суб'єктного компонентів»;

дістало подальшого розвитку методика розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання, що здійснено шляхом конкретизації та адаптації її мети, ієархії цілей і завдань, змісту, форм організації навчання, методів навчання, видів навчальних занять і засобів навчання до підвищення їх кваліфікації в системі дистанційного навчання, що системно, контекстно та послідовно застосовується та реалізується на ціннісно-мотиваційному, розвивальному та завершальному етапах.

9. Апробація основних результатів дослідження.

Основні положення та результати дослідження доповідалися на таких наукових конференціях, семінарах і форумах:

міжнародних: «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (м. Київ, 22 березня 2019 р.); «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку» (м. Дніпро, 29–30 березня 2019 р.); «Розвиток професіоналізму сучасного педагога в постнекласичній парадигмі» (м. Черкаси, 9–10 квітня 2019 р.); «Хмарні технології в освіті» (м. Кривий Ріг, 20 грудня 2019 р.); «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (м. Запоріжжя, 7–8 лютого 2020 р.); «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (м. Київ, 20 березня 2020 р.);

всесукарінських: «Адаптивні системи управління в освіті» (м. Харків, 24–28 січня 2019 р.).

10. Відповідність вимогам до оформлення дисертації та добroчесності. Оцінка цілісності змісту та стилю написання.

Дисертація за змістом і оформленню відповідає вимогам МОН України. Зміст дисертації повністю відображає основні положення дисертації.

Рівень оригінальності тексту становить 89%. Усі використані у праці запозичення є правомірними, а саме: цитатами наукових творів, що використовуються, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

У роботі здобувачем чітко та змістово визначено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, використано праці вітчизняних і закордонних науковців, які досліджували проблему розвитку ІКК фахівців. Матеріали дисертації представлені на досить високому науковому рівні.

11. Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

Дисертаційна робота Киви В. Ю. «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання» є закінченим науковим дослідженням, у якому отримані нові наукові

результати. Принципових зауважень щодо дисертації немає, окремі незначні помилки не зменшують загальну цінність дисертації.

12. Дисертація не містить таємної інформації та інформації з обмеженим доступом.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Киви Владислава Юрійовича на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання» є закінченим науково-експериментальним дослідженням, яке виконано на високому науковому рівні, повністю відповідає вимогам пункту 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167 та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».

Результати дисертаційного дослідження обговорено та схвалено на розширеному засіданні фахового семінару відділу компараторістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України 07 вересня 2020 року.

Головуючий на засіданні фахового семінару:

Директор Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України,
доктор технічних наук, професор,
дійсний член НАПН України
«08» вересня 2020 року

В. Ю. Биков

Рецензент:

провідний науковий співробітник відділу
компаративістики інформаційно-освітніх інновацій
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України
доктор педагогічних наук, професор
«08» вересня 2020 року

М. П. Лещенко

Рецензент:

завідувач відділу компаративістики
інформаційно-освітніх інновацій
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
«08» вересня 2020 року

О. В. Овчарук